

Pedagogika pastoralna, red. Marek Marczewski, Wydawnictwo Polihymnia, Lublin 2003, ss. 184.

Jednym z najbardziej popularnych (i „obleganych” przez osoby ubiegające się o indeks wyższej uczelni) kierunków studiów jest pedagogika. I nic w tym dziwnego. Społeczeństwo, w którym normy moralne zostały podważone, zachwiane, a nawet zanegowane, doświadcza złożonego kryzysu. Mówi się o poważnym kryzysie szkoły (różnego poziomu – od „podstawówki” poczynając na uniwersytecie kończąc) oraz wszelkich instytucji wychowawczych, w tym również rodziny. Nie jest to tylko kwestia tzw. autorytetów, zagubionych w samych sobie i zakwestionowanych przez tych, którzy powinni je uszanować. Wszyscy solidarnie uczestniczymy w poważnym kryzysie antropologicznym, który równocześnie jest wielkim wyzwaniem i zadaniem dla każdego poczuwającego się do odpowiedzialności za siebie i za innych. Tym właśnie tłumaczyć należy wielkie zainteresowanie naukami pedagogicznymi przez młodzież maturalną, wybierającą pedagogikę jako kierunek swojej przyszłej pracy zawodowej. Można też ten fakt tłumaczyć jako reakcję obronną przed próbą dominacji osób niewychowanych nad wychowanymi.

Zainteresowanie pedagogiką mierzone jest również liczbą oraz wartością publikacji książkowych i artykułów specjalistycznych. Na rynku księgarskim pojawiło się szereg poradników (w Polsce opublikowano wiele przekładów dzieł obcych, głównie z kręgu państw anglojęzycznych) próbujących nieść pomoc tym, co zmagają się na co dzień z trudnym darem i zadaniem, jakim jest wychowywanie. Poradniki, podręczniki czy też inne dzieła typu „vademecum” kierowane są nie tylko do zawodowych pedagogów-profesjonalistów, czy też studentów wydziałów pedagogicznych. Ich odbiorcami-czytelnikami a następnie „praktykami” są najczęściej rodzice. Dla nich proces wychowywania potomstwa jest niezmiernie trudnym zadaniem, tym bardziej, kiedy instytucja państwa, a co gorsza – i kultura stały się antyrodzinne.

Nakładem lubelskiego Wydawnictwa Polihymnia (znanego dzięki cennym i interesującym inicjatywom edytorskim nie tylko na Lubelszczyźnie, ale w całej Polsce) ukazała się na początku drugiej połowy 2003 r. książka *Pedagogika pastoralna*. Dzieło zbiorowe o tym tytule przygotowane zostało do druku przez dra hab. Marka Marczewskiego, teologa świeckiego, specjalistę w zakresie teologii pastoralnej, wybitnego znawcę teologicznych tematów: diakonatu i diakonii Kościoła oraz myśli teologiczno-pastoralnej Sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego. Dr hab. M. Marczewski jest jednym z nielicznych świeckich teologów, który prowadzi systematycznie prace naukowo-badawcze dotyczące teorii i pragmatyki szeroko pojętego duszpasterstwa. Prezentowana książka inicjuje (jako pierwszy tom) nową serię wydawniczą *Studia z Eklezjologii Pastoralnej*. Strukturę dzieła wyznaczają następujące części, grupujące artykuły według „porządkującego klucza”: A. Założenia teoretyczne: 1. Pedagogika pastoralna w odnowie soborowej (Stefan Kunowski), 2. Eklezjologia komunii a pedagogika pastoralna (Marek Marczewski), 3. Zarys antropologii pneumatologicznej (Adam Jarzabek); B. Analiza sytuacji: 1. Prawa rozwoju osoby i wspólnoty ludzkiej w kontekście pedagogiki i Magisterium Kościoła (ks. Andrzej Kiciński), 2. Socjalizacja młodzieży jako paradygmat pedagogiki pastoralnej (Tadeusz Sakowicz), 3. Socjalizacja religijna i moralna w rodzinie współczesnej – stan aktualny i perspektywy (ks. Janusz Mariański); C. Rozwiązania praktyczne: 1. Personalistyczno-maryjna koncepcja wychowania młodzieży (ks. Franciszek Blachnicki), 2. Nowy człowiek jako model wychowania w Ruchu Światło-Życie (ks. Jan Mikulski), 3. Eucharystia – sercem niedzieli i zasadą życia wspólnoty rodzinnej (Marek Andrzej), 4. Świadectwo życia chrześcijańskiego darem Kościoła dla świata (Renata Wierna). Schemat książki pozwala wyrazić opinię, iż w dziele tym zachowana została „równowaga” spojrzeń i opinii; głos na temat pedagogiki pastoralnej zabierają duchowni i świeccy (w tym kobieta). Redaktor zamieścił też teksty klasyków pedagogiki religijnej, których myśl wciąż jest obecna i żywa, mimo iż autorzy ci wiele lat temu zmarli. Jest to oryginalna struktura dzieła. Refleksja w nim podjęta szanuje przeszłość, liczy się z realiami teraźniejszości oraz wybiega w przyszłość.

Celem książki, jak zaznacza we *Wstępie* jej redaktor, jest zwrócenie uwagi na zagadnienie pedagogiki pastoralnej w ogóle

oraz określenie jej statusu metodologicznego. Pedagogika pastoralna – uzasadnia M. Marczewski –

pozostaje w związku podporządkowania ze swoiście rozumianą teologią pastoralną, a mianowicie jej nurtem eklezjologicznym, a ściślej: związanym z eklezjologią *communio* (s. 13).

Struktury Kościoła, jego instytucje i osoby pełniące duszpasterskie i katechetyczne zadania służyć mają człowiekowi, wychowując go do podjęcia odpowiedzialności we wspólnocie za siebie i za drugiego człowieka, za innych ludzi – po prostu za bliźniego.

Lektura dzieła przekonuje, iż wychowanie nie okaże się porażką, jeśli motywowane będzie religijnie. Wierzący dysponują – rzecz można – „niewidzialną argumentacją” czerpaną z wiary. Właśnie dlatego tak wielką rolę na drodze edukacji serc i umysłów (nie tylko młodego pokolenia) odgrywa Osoba Boska – Duch Święty. Paraklet – Pocieszyciel zarówno przypomina to, czego nauczał Syn Boży Jezus Chrystus, jak i „dopowiada” to, czego Jezus do końca nie wypowiedział. Duszpasterze winni pielęgnować w sobie świadomość wielkiej odpowiedzialności, którą ponoszą za wychowanie osoby żyjącej zarówno w Kościele, jak i w różnych – mniejszych i większych społecznościach. Edukacja dąży do ukształtowania osoby dojrzałej, wewnętrznie zintegrowanej, przygotowanej do odpowiedzialnego tworzenia „komunii osób”.

Omawiana książka dotyka zaledwie kilku tematów. Są to w pewnym sensie problemy sygnałne. Czytelnik, który sięgnie po nią, zapewne zada pytanie: Dlaczego właśnie te, a nie inne kwestie zostały w *Pedagogice pastoralnej* wyeksponowane? Byłby nie usatysfakcjonowany, gdyby nie informacja podana na okładce książki, iż „studium to może stać się podstawą do opracowania podręcznika akademickiego” z zakresu pedagogiki pastoralnej. Wydawnictwu Polihymnia, które podjęło się realizacji ambitnej (i bardzo potrzebnej) serii *Studia z Eklezjologii Pastoralnej* wypada życzyć, by zamiar ten jak najszybciej zrealizowano.

Eugeniusz Sakowicz